

AKT CSILLÁRRAL, 1926-28

Olaj, vászon, 82,5x71 cm
Jelezve balra lent: Vaszary J.Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft
Starting price: 50 000 EUR

KIÁLLÍTVA:

- Vaszary János képei az Ernst Múzeum kiállításán. (Ernst Múzeum kiállításai CX.) Budapest, 1930. katalógus: 53. (*Női akt csillárral címen*)

EXPRESSZIONISTA AKTOK AZ 1920-AS ÉVEK ELEJÉN

Vaszary János az első világháborúban haditudósítóként testközelből érzékelte az emberek fizikai és lelki szenvedéseit. Túlfűtött érzelmi állapota drámai kompozíciók megalkotására készítette. Új festői technikát dolgozott ki: fekete alapozásra dinamikus erővel több rétegű festékmasszát kent. Izzó színekkel, vad gesztusokkal dolgozott, szenvedélyes érzelmekkel fejezte ki művészi mondanivalóját. Biblikus témájú alakos kompozícióin kívül főként csendéleteket és aktokat festett. Expresszív hevülettel alkotott képein a formai alakítás a technikai kivitelezés virtuozitásában teljesedett ki. A motívumok gyakran torzultak, az érzelmi intenzitás mozgalmasságával uralták a kompozíciókat. Izgalmas beállítások, szokatlan színterjesztések, plasztikus képfelületek jellemezték a műveket. Az aktkompozíciók érzéki kisugárzását elsősorban a festékhasználat túlradó gazdagságával érte el, tudatosan kerülve az erotikus hatás természetes formaeszközeit. Rózsaffy Dezső szavaival: „Vaszary a női test ideges finomságait, gracilis szépségeit keresi. Vissza is adja egy bizonyos fokig, ameddig vaskos technikája engedi, aztán megáll, tovább nem lehet.” (Ars Una, 1924. 5. szám 201-202.) Ezzel szemben Rabinovszky Máriusz az 1925-ös aktkiállítás kapcsán írja: „Az érdekes fordulat az aktfestés terén az expresszionizmussal következik be. (...) A testet nem tagadja meg, hanem a test és lélek fonák harcának eredményét hangsúlyozza ki. Természetes, hogy ez az eredmény: torz.” (Magyar Grafika, 1926. 1-2. sz. 21.)

AVÉGZET ASSZONYAI

A húszas évek közepére oldódni látszott a háború okozta stressz és a társadalmi forrongásokkal járó egzisztenciális és intellektuális feszültség. Vaszary újra utazhatott, első útja természetesen szeretett Párizsába vezetett. Az 1925-ös francia főváros már nem a századforduló Párizsa volt. Inkább egy dinamikus fejlődő, nagy forgalmú modern

Vaszary János: Morfinista, 1930, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Vaszary János: Városi világítás, 1930, Nemzeti Galéria, Budapest

Vaszary János: Vörös hajú női akt, 1930 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

metropolisz, ahol a konjunktúra lendülete magával ragadta a várost. Minden mozgásban volt, a divat, a zene, a szórákozás a szabadság vitalitásával tombolt. Vaszary az éjszakai élet izgalmát kereste, a modern nő figurájában a változó világ kihívásait fedezte fel. Salome sorozatában fogalmazta meg először a szenvedélyes asszony mindenre elszánt féktelenségét. Munkásságában megjelentek a kacér pillantású mondén nők, akik kihívó gesztusaikkal testi szerelemre csábítanak.

NŐIAKTCSILLÁRRAL

Aukciós képünk a Párizsi utazást követő időszakban készült. Vaszary festészete megújult, a fekete alapra kent vaskos festékrétegeket fehér alapra és hígított élénk színekre cserélte. A fauve-ok és az Ecole de Paris művészeinek könnyed festésmódja inspirálta a váltásra. A mintás ágyterítővel letakart kereveten fekvő akt a sötét háttér elé festett színes csillár fényében látható. Mintha két részből állna a kompozíció. A felső rész energikusan felvitt expresszív ecsetvonásai a kora húszas évek impulzív festésmódját idézik. Az üvegkristály csillogását érzékeltető világoskék, fehér, sárga foltok vibrálása az oldott festés irá-

nyába mutat. A pamlagra heveredő karcsú női figura már fehér alapra került. A maga alá húzott, összekulcsolt lábak és a keblet látni engedő összefont karok a feltárulkozás és a rejtőzködés együttes szándékát sejtetik. A karok takarásából felpillantó női tekintet a Salome ábrázolásokról ismert furcsa idegenséget mutatja. A festmény a femme fatale ábrázolások századfordulós hagyományához kötődik, ahol a nő szexuális vonzereje keríti hatalmába a szerelmes férfit. Nem egyedi eset az életműben a finoman kidolgozott részletek és a vázlatosan hagyott motívumok együttes megjelenítése. Az 1930-as, csaknem 160 képet bemutató gyűjteményes kiállításán – ahol aukciós képünk is szerepelt – olyan hasonló témájú főműveket állított ki, mint a *Városi világlátás*, *A morfinista*, *A nő lámpával*, vagy az *Olasz emlék*. Rabinovszky Máriusz a kiállításról írja: Sokok képe, olaj, akvarell, rajz, elejtett vázlatlapok, frissen látott tanulmányok, kész kompozíciók, mindez összevéve, beleértve nemcsak a tiszta mesterművet, de a hibásat és részletében elhanyagoltat, fölületen maradtat, csorba ötleletűt, – mindez összevéve adja csak Vaszaryt, a grand seigneur, nyugtalan temperamentumát, duzzadó vitalitását, Vaszaryt a XX. század magyar Veronesejét.” (Magyar Művészet, 1930. 3. sz. 132.)

Gergely Mariann

